

Het aantal euthanasie-aanvragen is in 6 jaar tijd verdubbeld. Ook in de Limburgse rusthuizen krijgen artsen steeds meer vragen naar euthanasie. In 2013 werden 367 euthanasieacten op een totaal van 1.807 uitgevoerd in een woonzorgcentrum. Volgens Johan Abrahams groeit het belang van polypathologie als grond voor de aanvraag: "Het gelijktijdig voorkomen van chronische ouderdomskwalen."

Johan Abrahams

Directeur van de vzw Bejaardenzorg
Grauwzusters Limburg

"De samenleving moet zich bezinnen over de plaats van hoogbejaarden"

Groeiende afhankelijkheid is het gevolg. Daarnaast kunnen zich ook specifieke *live-events* voordoen zoals het verlies van een partner. Voor sommigen leidt deze clustering van feiten tot een existentiële crisis: *Zo wil ik niet verder*. Hun draagkracht is zodanig aangetast dat zij werkelijk *lijden aan het leven*. Uitspraken als *Zij mogen mij komen halen* geven aan dat de zin van het leven sterk is afgenomen. Het is belangrijk dat het zorgteam hiervoor gevoelig is, niet omdat het hier om een effectieve doodswens gaat - wat slechts uitzonderlijk het geval is - wel omdat deze levensvragen aandacht verdienen. Goede zorg is immers deze waar bewoners zich in hun gehavend bestaan omringd weten door empathische zorgverleners. Hoe belangrijk ook de aandacht is voor psychosociale en relationele opvang, er zijn grenzen in de heelkracht. Waar

bewoners zinloosheid, verlies van controle en vitaliteit ervaren, kan machteloosheid soms het deel zijn van zorgverleners.

Er is vandaag ongetwijfeld nog steeds een groot draagvlak voor ondersteuning van ouderen. Toch blijkt de intergenerationale solidariteit wereldwijd onder druk te staan. De voorbeelden zijn legio: de Japanse minister van Financiën die, verwijzend naar de hoge kosten van de vergrijzing, de *oldest old* oproept na te denken over een zelf geïnitieerd levenseinde; de gezaghebbende Engelse gezondheidsfilosoof Warnock die voor personen met dementie de *duty to die* bepleit; de Amerikaanse ethicus Callahan die leeftijdsgerichte discriminatie voorstaat bij gezondheidszorgen omdat ouderen 'hun fair deel' hebben

gehad. In Vlaanderen is er de recente VUB-studie over solidariteit waarbij de Vlaming onduidelijk is: indien er bespaard moet worden in de gezondheidszorg, verwijst men naar hoogbejaarden.

Ieder voor zich, en in eerste instantie zij die vandaag zorgvrij leven, moet de vraag beantwoorden welke solidariteit men wenst op het ogenblik van een gezegende leeftijd of op het moment dat het noodlot toeslaat. Ook het publieke debat moet hier gevoerd worden omdat er een paradox is. Aan de ene kant worden zeer aanzienlijke middelen gespendeerd aan gezondheidszorg voor hoogbejaarden. Er kunnen zelfs, vanuit het voorkomen van therapeutische hardnekkigheid, kritische vragen gesteld worden of elk medisch handelen zinvol

is. Aan de andere kant zetten wij nauwelijks in op de hier gestelde problematiek van *lijden aan het leven*. Een verdere uitbreiding van euthanasie, die vandaag via de weg van polypathologie insluipert en zelfs realiteit is, lijkt ons alvast niet het antwoord te zijn.

Ten gronde moet onze samenleving, die aan de vooravond staat van een sterke vergrijzingsgolf, zich bezinnen over de plaats van hoogbejaarden. Het contrast tussen het ideaalbeeld van de mens in onze westerse cultuur als de fysiek aantrekkelijke, verbaal intelligente mens en het gerimpelde bestaan waar fysieke ontluistering toeslaat, is groot. Wij moeten daarom in het reine komen met de wetenschap dat alle leven in een cirkel staat van groei en ontplooiing maar ook van begrenzing en eindigheid.